

**Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym
dr Mirosławy Podhajeckiej**

zgodnie z

art. 16 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2001 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (DZ. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

0. Informacja ogólna na temat habilitanta

Dr Mirosława Podhajecka ukończyła studia filologii angielskiej (1990) w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich w Opolu. Ze środowiskiem akademickim związała się w 1999 r., gdy podjęła pracę w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Opolskiego. W 2003 r. przeszła do Instytutu Filologii Angielskiej Uniwersytetu Opolskiego, w którym pracuje do dziś. Już w następnym roku obroniła pracę doktorską *Russian borrowings in English (on the basis of dictionaries)* (2004). Tytuł ten zapowiada już de facto oba zasadnicze składniki, wyznaczające kierunek jej zainteresowań i prac badawczych do dziś: kontakt języków (zwłaszcza leksykalny) i leksykografia.

**1. Ocena osiągnięć
naukowo-badawczych habilitanta**

A. Ilościowa ocena osiągnięć naukowo-badawczych habilitanta

Przed przystąpieniem do obrony doktorskiej habilitantka opublikowała 3 artykuły, z których 1 był po polsku, a 2 po angielsku, natomiast jak chodzi o miejsce wydania, to 2 z nich ukazały się w Polsce, a 1 za granicą.

Po obronie doktorskiej w styczniu 2004 r. M. Podhajecka wykazała się wielką aktywnością naukową, której podstawowym przejawem była mnogość publikacji. Na jej dorobek w tym okresie składają się:

- a) 2 monografie książkowe (2013, 2016) – pierwsza z nich jest rozwiniętą wersją doktoratu (ma też zmieniony podtytuł: *A dictionary and corpus study*); druga natomiast została przedstawiona jako praca habilitacyjna;

obie książki ukazały się w Opolu po angielsku, co jest niewątpliwie korzystne również z punktu widzenia tworzenia dobrego wizerunku Uniwersytetu Opolskiego w międzynarodowym środowisku językoznawczym;

- b) 13 artykułów w międzynarodowych czasopismach recenzowanych;
- c) 20 studiów, tj. artykułów albo rozdziałów w edycjach zbiorowych (są to w pierwszym rzędzie tomy materiałów z konferencji międzynarodowych);
- d) 3 artykuły, które habilitantka włączyła do grupy „Popular and scientific articles”, jednakże są to de facto trzy opublikowane referaty, pierwotnie wygłoszone na konferencjach glottodydaktycznych; tym samym można je moim zdaniem również włączyć do grupy c);
- e) 119 artykułów hasłowych w *Leksykonie metaleksykografii* (napisanych w latach 2005-2010), który nigdy się w sumie nie ukazał drukiem, choć nie ma w tym winy habilitantki.

Podsumowując: W okresie od obrony doktorskiej do dziś (2004-2016) dr Mirosława Podhajecka wydała drukiem 2 monografie książkowe, 36 artykułów w międzynarodowych periodykach i tomach zbiorczych oraz przygotowała 119 artykułów encyklopedycznych dla leksykonu, który nie z jej winy nie został opublikowany.

Publikacje

Podstawową cechą formalną prac habilitantki jest to, że są one nieomal wszystkie wydane po angielsku, a tym samym nie tylko są dostępne czytelnikom z całego świata, ale także podlegają ocenie międzynarodowej. Z faktu, że dr M. Podhajecka jest regularnie zapraszana do udziału w konferencjach poza Polską, w tym – jak będzie mowa jeszcze dalej – także do wygłoszenia wykładu plenarnego, wynika niezbicie, iż ocena owa ze strony środowiska międzynarodowego jest zdecydowanie pozytywna.

Pod względem tematyczno-filologicznym prace dr M. Podhajeckiej układają się w następujące kręgi (tytuły poszczególnych prac przytaczam tu po części skrótowo):

- 1) czysta anglistyka, np. „Antedating headwords in the third edition of the OED” (Newcastle-upon-Tyne 2010);
- 2) czysta polonistyka, np. „Czy rzeczownik *ryzyko* należy wciąż do singularia tantum?” (Warszawa 2007);

- 3) kontakty leksykalne – ogólnie, np. „Language contacts: Problems of metalinguistic descriptions” (Frankfurt am Main 2006);
- 4) kontakty leksykalne słowiańsko-angielskie, np. praca doktorska (Opole 2013);
- 5) metaleksykografia – ogólnie, np. „Historical development of lexicographical genres” (Somerville, MA 2009);
- 6) metaleksykografia polsko-angielska, np. praca habilitacyjna (Opole 2016);
- 7) glottodydaktyka, np. „English self-taught: Self-study guides...” (Heidelberg 2013);
- 8) przekładoznawstwo, np. „Calques in Polish translations of English press articles” (Maastricht 2013).

**Kierowanie projektami badawczymi lub udział w projektach;
Przyznane stypendia; Współpraca z organizacjami naukowymi**

Dr M. Podhajecka jest kierownikiem grantu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki pt. „Historia leksykografii polsko-angielskiej i angielsko-polskiej (1788-1947)”.

Dwukrotnie była beneficjentką stypendiów przyznanych przez instytucje naukowe w Stanach Zjednoczonych (2005, 2012).

Jest członkiem dwóch stowarzyszeń naukowych w Polsce (Polskie Towarzystwo Językoznawcze; Polish Association for the Study of English) oraz trzech stowarzyszeń poza Polską (European Association for Lexicography; International Society for Historical Lexicography and Lexicology; Dictionary Society of North America).

Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową

Dr M. Podhajecka otrzymała dwie nagrody:

2008/2009 – nagroda *Quality* za dbałość o podnoszenie jakości kształcenia na Uniwersytecie Opolskim;

2014 – nagroda European Society for the Study of English za książkę *Russian borrowings in English* (Opole 2013).

Referaty na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych

Kiedy wcześniej pisałem, że jednym z przejawów wielkiej aktywności naukowej dr M. Podhajeckiej jest mnogość jej publikacji, miałem w pamięci również ów drugi, tam jeszcze nie wymieniony przejaw, a mianowicie uczestnictwo z referatem w wielu konferencjach tak w Polsce, jak i za granicą. Ograniczając się do wymienienia jedynie najważniejszych i najbardziej prestiżowych spośród nich, dr M. Podhajecka dla samych tylko lat 2005-2016 podaje łącznie 13 takich konferencji. Oznacza to, że z wielką wytrwałością reprezentowała średnio przynajmniej raz w roku – zawsze z własnym referatem – swój Uniwersytet na jakiejś dużej konferencji międzynarodowej. Uważam to za znaczące osiągnięcie habilitantki w zakresie naukowych kontaktów międzynarodowych.

Zupełnie wyjątkowym ukoronowaniem tych wystąpień konferencyjnych było zaproszenie dr M. Podhajeckiej do wygłoszenia w lipcu 2016 r. wykładu plenarnego (który zatytułowała „History in lexicography and lexicography in history: A reappraisal”) na inaugurację VIII *International Conference on Historical Lexicography and Lexicology* w Bloomington (USA). Doprawdy, w każdym międzynarodowym, ale zwłaszcza w tak przy tym licznym środowisku jak anglofońscy Angliści niecodzienną jest rzeczą zaproszenie doktora (!) z Polski do wygłoszenia wykładu plenarnego na konferencji w Stanach Zjednoczonych.

Ponadto dr M. Podhajecka zorganizowała sesję leksykograficzną w ramach konferencji Polish Association for the Study of English (Kamieniec Śląski 2009) i uczestniczyła też kilkakrotnie w pracach przy organizacji innych konferencji czy zjazdów.

B. Opisowa ocena osiągnięć naukowych habilitanta

Rozmaicie przebiegają kariery poszczególnych uczonych i różnie się układają „drzewka ewolucyjne” ich dorobku publikacyjnego. Najbardziej konsekwentnym, a przy okazji i najbardziej bodaj przejrzystym jest taki wypadek, kiedy ciąg wcześniejszych artykułów tworzy jakby pień, a rozprawa habilitacyjna jest prawdziwie wieńczącą go koroną. I tak się właśnie dzieje w wypadku dr M. Podhajeckiej. Od pewnego momentu jej zainteresowania badawcze skupiają się coraz wyraźniej na historii leksykografii polsko-angielskiej, a jej praca habilitacyjna jest tych zainteresowań zwieńczeniem.

Ale zwieńczenie w tym wypadku nie oznacza bynajmniej li tylko zgrabnego powtórzenia tego, o czym autorka pisała już wcześniej, bowiem obok elementów z konieczności powtórzonych praca habilitacyjna dr M. Podhajeckiej zawiera też szereg nowych ustaleń faktograficznych. Co najmniej trzy takie nowe grupy danych należy tu wymienić:

- α) Za początek leksykografii angielskiej pisanej dla Polaków uważano dotąd rok 1828. Dr Podhajecka zdołała odnaleźć słowniki wcześniejsze i tym samym cofnąć początek tej części naszej leksykografii do roku 1788, tj. o lat 40.
- β) Postać każdego słownikarza opatrzona jest sporym, nieraz wręcz długim podrozdziałem biograficznym, z dodanym tam wszędzie, gdzie to było możliwe, jego portretem i faksimile jego własnoręcznego podpisu. Część z tych życiorysów to absolutna nowość w biografistyce polskiej, ponieważ są to biogramy w całości oparte na kwerendach własnych habilitantki, która sięgała do zbiorów i w Polsce, i w Europie, i w Ameryce, poszukując konkretnych danych o osobach, o których milczą pozostałe źródła, w tym *Polski Słownik Biograficzny*. W innych natomiast wypadkach autorka uzupełnia i wzbogaca naszą wiedzę, często dotąd ledwie szczątkową o poszczególnych leksykografach.
- γ) Skompletowanie bibliografii słowników polsko-angielskich i angielsko-polskich jest kolejnym osiągnięciem dr M. Podhajeckiej, również zupełnie nowym w historii leksykografii polskiej. Jest to rzecz tym bardziej wartościowa, że część ujętych tu słowników jest dziś zupełnie nieosiągalna lub osiągalna jedynie z wielkim trudem.

Od strony czysto językoznawczej należy szczególnie podkreślić ten fakt, iż habilitantka omawiając mikrostrukturę poszczególnych słowników wykorzystwała rozmaite podejścia i aspekty metodologiczne, dając przyszłym historykom myśli językoznawczej w Polsce doskonały materiał pokazujący, jak wyglądała w minionych wiekach świadomość językowa nie tylko zawodowców, ale i tzw. „przeciętnego Polaka”, bo przecież przez długi czas układaniem słowników parali się w środowisku polskim raczej ogólnie wykształceni inteligenci niż profesjonalni leksykografowie.

Niezależnie od zalet samej pracy habilitacyjnej, dr M. Podhajecka niewątpliwie zasłużyła się również dla badań nad historią językoznawstwa polskiego.

O tym, że metaleksykografia, a po części i leksykologia, jest na uniwersytetach polskich bardzo słabo reprezentowana, wiemy aż nadto dobrze. Uniwersytet Opolski znalazł się dzięki aktywności habilitantki w wyjątkowo korzystnej sytuacji jako uczelnia, częstokroć jedyna z Polski, reprezentowana na anglistycznych konferencjach leksykograficznych i leksykologicznych. Życzyć sobie, ale i Uniwersytetowi Opolskiemu by należało, żeby teraz jeszcze wykorzystał osobę dr M. Podhajeckiej do prowadzenia zajęć dydaktycznych zarówno z zakresu leksykografii i leksykologii, jak i z zakresu kontaktów językowych.

Bo od strony naukowej dała się ona już wystarczająco poznać. Praca taka jak jej *Russian borrowings in English*, tzn. praca nie dotycząca w żaden sposób języka polskiego, a ważna, wręcz bazowa dla dwóch filologii obcych naraz (w tym wypadku dla anglistyki i rusycystyki), jest prawdziwą rzadkością w polskim językoznawstwie, poza jedynie slawistyką i orientalistyką. Szczęśliwie trend ten ma szansę się w Polsce utrzymać, bo wszak takie same cechy ma niedawna praca M. Urbana o słownictwie turkijskim w historii etymologii angielskiej (Kraków 2015). Tak skonstruowane prace, wchodząc na stałe do historii leksykologii angielskiej, stają się jej trwałym dorobkiem również w samych krajach anglofońskich i okoliczność ta bardzo podnosi status naukowy dr M. Podhajeckiej.

2. Ocena pozostałej aktywności naukowej i administracyjnej oraz dorobku dydaktycznego

Dr M. Podhajecka prowadziła rozmaite zajęcia dla studentów filologii, głównie angielskiej, Uniwersytetu Opolskiego, poczynając od praktycznej nauki języka angielskiego poprzez ćwiczenia specjalistyczne jak „Język angielski w biznesie” czy „Korespondencja handlowa” aż po wykłady ściśle językoznawcze jak „Historia języka angielskiego”, „Teoria tłumaczenia” czy „Gramatyka opisowa języka angielskiego”. Opiekowała się także pracami licencjackimi i magisterskimi (wypromowała 29 magistrów).

Obowiązki dydaktyczne wypełniała najwyraźniej bardzo dobrze, skoro uhonorowana została, jak było powiedziane wyżej, nagrodą *Quality* za jakość nauczania uniwersyteckiego.

Habilitantka nie uchylała się też od prac organizacyjnych oraz administracyjnych na rzecz swojej Uczelni: prowadziła translatorskie studia podyplomowe, była koordynatorem przy Opolskim Festiwalu Nauki, tłumaczyła suplementy do dyplomów na język angielski, brała udział w pracach Senatu UO itd.

3. Podsumowanie i wnioski

W świetle tego, co zostało powyżej powiedziane, stwierdzam, że pani dr Mirosława Podhajecka spełnia ponad wszelką wątpliwość wszystkie wymagania stawiane habilitantom, i w związku z tym zwracam się do Wysokiej Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Opolskiego z prośbą o dopuszczenie pani dr Mirosławy Podhajeckiej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

prof. zw. dr hab. Marek Stachowski
Instytut Językoznawstwa
Uniwersytet Jagielloński

Kraków, dn. 07.12.2016 r.